

บุกรุกทางสาธารณประโยชน์ ... อบต. ดำเนินการด้วยครับ !

คดีปกครองที่จะนำมาเล่าสู่กันฟังในฉบับนี้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับการละเลยต่อหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการดูแลรักษาทางสาธารณประโยชน์ เนื่องจากมีผู้บุกรุกจนทำให้ประชาชนทั่วไปไม่สามารถใช้สัญจรไปมาได้ แต่องค์การบริหารส่วนตำบลไม่ได้ดำเนินการเพื่อให้ผู้บุกรุกออกไปจากทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว

ผู้ฟ้องคดีซึ่งได้ซื้อที่ดินในบริเวณใกล้เคียงกัน ต้องการนำรถบรรทุกขนดินเข้าสู่ที่ดินของตนเพื่อถมดินและปลูกสร้างบ้าน โดยใช้เส้นทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว แต่ไม่สามารถเข้า-ออกได้ ผู้ฟ้องคดีจึงยื่นคำร้องต่อผู้ถูกฟ้องคดี (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล) แต่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ชี้แจงและไม่ดำเนินการ

ผู้ฟ้องคดีจึงนำคดีมาฟ้องต่อศาลปกครองขอให้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งให้ผู้ถูกฟ้องคดีคืนทางสาธารณประโยชน์ให้แก่ประชาชน

หลังจากมีการฟ้องคดีกันแล้ว ผู้ถูกฟ้องคดีก็ได้ลงพื้นที่ตรวจสอบบริเวณดังกล่าวและพบว่า สภาพทางพิพาทไม่มีสภาพเป็นทางที่บุคคลทั่วไปจะมองเห็นได้ว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์ มีราษฎรก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างรูก้ำแนวเขตทางสาธารณประโยชน์ 6 ราย โดยมีการสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนและราษฎรที่บุกรุกก็ไม่ทราบว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์ จนกระทั่งทำการรังวัดจึงได้ทราบว่าเป็นทางสาธารณประโยชน์ แต่ราษฎรที่บุกรุกมิได้รื้อถอนสิ่งปลูกสร้างเนื่องจากฐานะยากจน ไม่มีเงินรื้อถอน ไม่มีที่ทำกิน อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกฟ้องคดีได้มีหนังสือแจ้งให้ผู้บุกรุกเร่งดำเนินการเพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สัญจรไปมาได้ และได้แย้งว่า ผู้ฟ้องคดีสามารถเข้า-ออกสู่ทางสาธารณประโยชน์ได้อย่างน้อย 2 เส้นทางที่อยู่ใกล้เคียง อีกทั้งผู้ถูกฟ้องคดีก็ไม่ได้มีเจตนาพิเศษที่จะละเลยต่อการปฏิบัติหน้าที่แต่อย่างใด

คดีนี้มีข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง คือ มาตรา 59 และมาตรา 68 (8) แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 ซึ่งกำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่คุ้มครองดูแลรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน และมาตรา 16 (27) แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 กำหนดหน้าที่ในการดูแลรักษาที่สาธารณะ ประกอบกับในขณะนั้น ข้อ 5 (2) ของระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน พ.ศ. 2544 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน (ปัจจุบันคือ ระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน สำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. 2553)

ทางสาธารณประโยชน์ที่พิพาทมีสภาพเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินซึ่งอยู่ในการดูแลรักษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหรือไม่ ?

ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยว่า เมื่อทางสาธารณประโยชน์เป็นทรัพย์สินซึ่งมีไว้สำหรับประชาชนทั่วไปใช้ในการสัญจรไปมาเพื่อสาธารณประโยชน์ จึงถือว่าทางที่พิพาทในคดีนี้เป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกันและยังถือเป็นที่สาธารณะซึ่งกฎหมายกำหนดหน้าที่ให้องค์การบริหารส่วนตำบลดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกัน การที่ผู้ถูกฟ้องคดีมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมาย ผู้ถูกฟ้องคดีจึงมีอำนาจหน้าที่ดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าว ซึ่งหากมีผู้บุกรุกเข้าไปยึดถือครอบครองโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ย่อมต้องดำเนินการตามกฎหมายให้บุคคลดังกล่าวออกไปจากทางสาธารณประโยชน์นั้น เพื่อให้ประชาชนทั่วไปใช้สัญจรไปมาได้คืออยู่เสมอ

การที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ดำเนินการให้ราษฎรสามารถใช้ทางสาธารณประโยชน์ดังกล่าวได้ จะถือว่าเป็นการละเลยต่อหน้าที่หรือไม่ ? ศาลปกครองสูงสุดวินิจฉัยในประเด็นนี้ว่า การที่ผู้ถูกฟ้องคดีเพียงแต่มีหนังสือแจ้งให้ราษฎรที่บุกรุกทางสาธารณประโยชน์ดำเนินการใด ๆ โดยมิได้ดำเนินคดีกับผู้บุกรุกหรือผู้ที่เข้าไปยึดถือครอบครอง

โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายตามที่กฎหมายกำหนดไว้ และยังปรากฏว่ามีการบุกรุกและยึดถือครอบครองทางสาธารณประโยชน์ อยู่ตลอดเวลา จึงเป็นการละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่สาธารณประโยชน์

พิพากษาให้ผู้ถูกฟ้องคดีดำเนินการให้มีการรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างทั้งหมดทุกรายออกไปจากทาง สาธารณประโยชน์ (คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดที่ อ. 720/2557)

คดีนี้ศาลปกครองสูงสุดได้วางบรรทัดฐานการปฏิบัติราชการที่ดีว่า เมื่อกฎหมายได้กำหนดอำนาจหน้าที่ ให้องค์กรหน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐดำเนินการในเรื่องหนึ่งเรื่องใดแล้ว หากไม่มีการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว หรือเพิกเฉยไม่บังคับใช้กฎหมายตามที่ได้ให้อำนาจหน้าที่ไว้ เป็นเหตุให้ประชาชนได้รับความเดือดร้อนหรือถูกรอนสิทธิ ข่มขู่ว่าละเลยต่อหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดให้ต้องปฏิบัติ และนอกจากนี้ศาลปกครองสูงสุดได้วินิจฉัยด้วยว่า เมื่อผู้ฟ้องคดีถูกรบกวนขัดสิทธิเนื่องจากไม่อาจใช้เส้นทางสัญจรไปมาได้ตามปกติ จึงเป็นผู้ได้รับความเดือดร้อน หรือเสียหายจากการที่ผู้ถูกฟ้องคดีไม่ดำเนินการให้สามารถใช้ทางสาธารณประโยชน์และมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาลปกครองได้ อีกทั้งการที่หน่วยงานทางปกครองหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐละเลยต่อหน้าที่ตามกฎหมายนั้น ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาพิเศษเพื่อให้เกิด ความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดแต่อย่างใด ผู้สนใจศึกษารายละเอียดได้จากคำพิพากษาศาลปกครองสูงสุดดังกล่าว ครับ !

นายปกครอง